
MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWO PRACY W ŚWIETLE
KONSTYTUCJI RP

TOM I

TEORIA PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO
INDYWIDUALNEGO PRAWA PRACY

ARKADIUSZ SOBCZYK

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

ARKADIUSZ SOBCZYK • PRAWO PRACY W ŚWIETLE KONSTYTUCJI RP

TOM I

TEORIA PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO
INDYWIDUALNEGO PRAWA PRACY

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Paweł Łobacz

**KONFRONTACJA. STUDIUM KARNOPRAWNE
I KRYMINALISTYCZNE**

Lavinia Brâncuși

WZÓR WSPÓLNOTOWY I JEGO ZAKRES OCHRONY

Rafał Sikorski

**FUNKCJONOWANIE ZASOBÓW PATENTOWYCH W PRAWIE
KONKURENCJI UNII EUROPEJSKIEJ**

Agata Harast

**POSTĘPOWANIE W SPRAWIE EUROPEJSKIEGO
NAKAZU ZAPŁATY**

Berenika Kaczmarek-Templin

**DOWÓD Z DOKUMENTU ELEKTRONICZNEGO
W PROCESIE CYWILNYM**

Marek Żalisko

**INSTRUMENTY PRAWNE W OBSZARZE WSPÓŁPRACY
SĄDOWEJ W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH
UNII EUROPEJSKIEJ**

Arkadiusz Michałak

**INTERES PUBLICZNY I JEGO ODDZIAŁYWANIE
NA POWSTANIE, TREŚĆ I WYKONYWANIE PRAW
WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

**PRAWO PRACY W ŚWIETLE
KONSTYTUCJI RP**

**TOM I
TEORIA PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO
INDYWIDUALNEGO PRAWA PRACY**

ARKADIUSZ SOBCZYK

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2013

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa:
Prof. nadzw. dr Bolesław M. Ćwiertniak

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2013**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: TiM Print
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-4921-3

ISBN e-book 978-83-255-4922-0

*Moim synom
Andrzejowi, Tadeuszowi i Stefanowi*

Spis treści

Wykaz skrótów	XIII
Bibliografia	XV
Przedmowa do tomu I	XXXV
Rozdział 1. Krytyka wartości poznawczej i analitycznej funkcji ochronnej prawa pracy	1
§ 1. Uwagi wstępne	1
§ 2. Funkcje prawa pracy jako doktrynalne wypowiedzi o jego aksjologii	1
§ 3. O funkcji ochronnej prawa pracy w doktrynie prawa pracy...	4
§ 4. Problem funkcji ochronnej pracodawcy	9
§ 5. Ochrona słabszego, ochrona praw powszechnych czy polityka społeczna	11
§ 6. Pracodawca w kontekście funkcji ochronnej pracownika	13
§ 7. Krytyka wartości analitycznej i poznawczej funkcji ochronnej	15
§ 8. Uwagi końcowe	24
Rozdział 2. O zjawisku pracowniczośćrocentryzmu w analizie prawa pracy i jego skutkach	27
Rozdział 3. Ustrojowe podstawy prawa pracy	37
§ 1. Uwagi wprowadzające do rozdziału	37
§ 2. Zasada społecznej gospodarki rynkowej a prawo pracy	38
I. Uwagi wstępne	38
II. Zasada społecznej gospodarki rynkowej w świetle doktryny prawa konstytucyjnego	38
III. Społeczna gospodarka rynkowa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	41
IV. Zasada społecznej gospodarki rynkowej a prawo pracy	43
V. Uwagi końcowe	45
§ 3. Konstytucyjna ochrona pracy	46
I. Uwagi wstępne	46
II. Ustawodawstwo ochronne jako konstytucyjny obowiązek państwa	46

III. Nadzór nad warunkami pracy i promocja zatrudnienia	49
IV. Walor prawny art. 24 Konstytucji	50
V. Artykuł 24 Konstytucji i jego wykładnia a ustawodawstwo pracy	51
VI. Uwagi końcowe	54
§ 4. Prawo pracy a zasada sprawiedliwości społecznej	55
I. Uwagi wstępne	55
II. Zasada sprawiedliwości społecznej a prawo socjalne	56
III. Zasada sprawiedliwości społecznej a prawo pracy	60
§ 5. Podsumowanie rozdziału	64
Rozdział 4. Praca i strony stosunków zatrudnienia w Konstytucji RP	65
§ 1. Uwagi wstępne do rozdziału	65
§ 2. Praca i zatrudnienie w Konstytucji	65
§ 3. Pracownik w Konstytucji	68
§ 4. Pracodawca w Konstytucji	68
I. Pracodawca prywatny – człowiek czy jednostka organizacyjna	70
II. Pracodawca publiczny	73
III. Prywatny lub publiczny pracodawca konstytucyjny	74
IV. Problem pracy i kapitału	75
§ 5. Podsumowanie	77
Rozdział 5. Podstawowe konstytucyjne prawa i wolności stron stosunku pracy a prawo pracy	79
§ 1. Uwagi wstępne do rozdziału	79
§ 2. Ochrona własności a stosunki zobowiązaniowe	80
I. Uwagi wstępne	80
II. Pojęcie własności w Konstytucji	81
III. Ochrona własności w kontekście art. 31 ust. 3 Konstytucji	85
IV. Uwagi końcowe	88
§ 3. Wolność działalności gospodarczej a prawo pracy	89
I. Uwagi wstępne	89
II. Treść zasady swobody gospodarczej	91
III. Swoboda gospodarcza a konstytucyjne prawa osób zatrudnionych	92
IV. Ograniczenie wolności gospodarczej a prawo pracy	94
V. Uwagi końcowe.....	96

§ 4. Wolność człowieka i zasada swobody umów w Konstytucji...	97
I. Uwagi wstępne.....	97
II. Zasada swobody umów w Konstytucji	97
III. Ograniczenia wolności umów a prawo pracy	99
§ 5. Zasada proporcjonalności	101
§ 6. Podsumowanie rozdziału	104
Rozdział 6. Świadczenia i ograniczenia niewzajemne a indywidualne prawo pracy	105
§ 1. Wprowadzenie do rozdziału	105
§ 2. Świadczenia i obowiązki niewzajemne	106
§ 3. Prawo pracy a prawa człowieka	110
I. Uwagi wstępne	110
II. Potrzeby człowieka – prawa człowieka	110
III. Prawa człowieka – prawo pracy	114
IV. Uwagi końcowe	115
§ 4. Prawo do ochrony godności a prawo pracy	116
I. Uwagi wstępne	116
II. Ustawa a „szczegółowe” prawo lub wolność w Konstytucji	117
III. Ochrona godności w Konstytucji a aksjologia prawa pracy	118
IV. Godność a prawa socjalne w prawie międzynarodowym	121
V. Uwagi końcowe	122
§ 5. Obowiązki niewzajemne a dobro wspólne i solidaryzm	123
I. Uwagi wstępne	123
II. O pojęciu dobra wspólnego	123
III. Dobro wspólne a solidarność społeczna.....	126
IV. Społeczny charakter pracy	130
V. Dobro wspólne a solidarnościowe obowiązki pracownika	131
VI. Uwagi końcowe	134
§ 6. Publicznoprawny charakter obowiązków stron stosunków pracy	135
§ 7. Zakończenie rozdziału	137
Rozdział 7. Aksjologia wolności od wykluczenia socjalnego.....	139
§ 1. Uwagi wstępne	139
§ 2. Wykluczenie socjalne	140

§ 3. Wolność od wykluczenia jako prawo człowieka	141
§ 4. Praca a wolność od niedostatku.....	145
§ 5. Elementy przeciwdziałania wykluczeniu w prawie pracy	147
§ 6. Uwagi końcowe – wolność od wykluczenia a kierunek rozwoju prawa pracy	157
Rozdział 8. Aksjologia ochrony życia i zdrowia	161
§ 1. Uwagi wstępne	161
§ 2. Ochrona życia i zdrowia zatrudnionego jako obowiązek publicznoprawny	162
§ 3. Socjalność prawa do bhp – teoria bhp	167
§ 4. Zakres podmiotowy ochrony zdrowia i życia w związku z wykonywaniem pracy	170
§ 5. Aksjologia przepisów bhp a obowiązki pracowników	172
§ 6. Aksjologia bhp a charakter prawny kar porządkowych	176
§ 7. Konstytucyjne pojęcie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy	181
§ 8. Problem konstrukcji art. 66 Konstytucji	187
§ 9. Bhp a ochrona „słabszego” przed „silniejszym”	188
§ 10. Uwagi końcowe.....	189
Rozdział 9. Aksjologia wolności od pracy.....	193
§ 1. Uwagi wstępne	193
§ 2. Zakres podmiotowy	195
§ 3. Wolność od pracy jako wartość chroniona	196
§ 4. Dni wolne od pracy	197
§ 5. Normy czasu pracy	201
§ 6. Urlopy wypoczynkowe	202
§ 7. Wolność od pracy a obowiązki pracownika	205
§ 8. Urlop jako prawo socjalne	206
§ 9. Uwagi końcowe	207
Rozdział 10. Aksjologia ochrony rozwoju społecznego osób młodych	209
§ 1. Uwagi wstępne	209
§ 2. Regulacja konstytucyjna	210
§ 3. Rola ustawy w określeniu dopuszczalności pracy dzieci	211
§ 4. Regulacja konstytucyjna a zatrudnianie młodocianych	215
§ 5. Regulacja konstytucyjna a zatrudnianie dzieci	216
§ 6. Zatrudnianie na podstawie umów cywilnych w świetle ograniczeń konstytucyjnych	218

§ 7. Nieodpłatna praca dzieci	222
§ 8. Problem zatrudnienia rodzinnego	223
§ 9. Podsumowanie	224
Rozdział 11. Aksjologia ochrony praw osób trzecich, rodziny oraz interesu publicznego.....	227
§ 1. Wstęp	227
§ 2. Powszechna ochrona zdrowia, życia i mienia	227
§ 3. Ochrona życia rodzinnego i potrzeb rodziny pracownika	228
§ 4. Ochrona interesu publicznego	229
§ 5. Uwagi końcowe	233
Rozdział 12. Aksjologia równości w prawie stron stosunku pracy.....	235
§ 1. Wstęp do rozdziału	235
§ 2. Równość stron stosunku pracy	236
I. Uwagi wstępne	236
II. Równorzędność stosunków zobowiązaniowych.....	237
III. Słabości poznawcze analizy prawa pracy przez pryzmat równości formalnej (równorzędności)	245
IV. Równość stron zobowiązaniowego stosunku pracy jako równość w prawie	248
V. Uwagi końcowe	254
§ 3. Zasada równości praw pracowników jako zasada najwyższego uprzywilejowania	255
I. Uwagi wstępne	255
II. Zasada najwyższego uprzywilejowania	256
III. Uwagi końcowe	259
§ 4. Zasada uprzywilejowania	260
I. Uwagi wstępne.....	260
II. Zasada uprzywilejowania a charakter norm prawnych ..	260
III. Zasada uprzywilejowania a normy publicznoprawne ...	263
IV. Zakładowe „źródła prawa pracy” a wyrównywanie pozycji stron stosunku pracy	265
V. Wnioski końcowe	267
§ 5. Problem wyzysku w prawie pracy	268
§ 6. Zakaz potrącenia z wynagrodzenia.....	275
§ 7. Równość stron stosunku pracy w prawie procesowym.....	278
§ 8. Zbiorowe prawo pracy	281
§ 9. Zakończenie rozdziału.....	289

Rozdział 13. Teoria publicznoprawnego i prywatnoprawnego indywidualnego prawa pracy.....	291
§ 1. Uwagi wstępne	291
§ 2. Monistyczna i pluralistyczna koncepcja prawa pracy	291
§ 3. Krytyka dotychczasowych teorii prawa pracy	293
I. Dominacja pracodawcy czy dysfunkcjonalność rynku ..	293
II. Ochrona wartości czy ochrona przed dominacją	297
III. Ochrona pracownika czy ochrona człowieka	298
§ 4. Indywidualne publiczne i prywatne prawo pracy	300
§ 5. Prawo pracy a prawo zabezpieczenia społecznego.....	304
§ 6. Solidarność wertykalna i horyzontalna	305
§ 7. Podstawowe tezy publicznoprawnego i prywatnego indywidualnego prawa pracy	307
Indeks rzeczowy	319

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
Konstytucja	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.)
ProkU	ustawa z 20.6.1985 r. o prokuraturze (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 ze zm.)
TWE	Traktat z 25.3.1957 r. ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.)

2. Organy orzekające, organizacje i instytucje

ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
TK	Trybunał Konstytucyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
WSA	wojewódzki sąd administracyjny

3. Czasopisma i publikatory

Biul.SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
GSP – Prz. Orz.	Gdańskie Studia Prawnicze Przegląd Orzecznictwa
MoP	Monitor Prawniczy

Wykaz skrótów

MoPod	Monitor Prawa Podatkowego
MoPr	Monitor Prawa Pracy
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnych seria A
PiP	Państwo i Prawo
PiZS	Prawo i Zabezpieczenie Społeczne
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
ZNUG	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

4. Inne skróty

art.	artykuł
bhp	bezpieczeństwo i higiena pracy
itd.	i tak dalej
m.in.	między innymi
nast.	następny(-a)
np.	na przykład
Nr	numer
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
red.	redakcja
s.	strona
t.	tom
tj.	to jest
t.j.	tekst jednolity
ww.	wyżej wymieniony
z.	zeszyt
§	paragraf

Bibliografia

- Antonów K.*, Przedmiotowe, konstytucyjne i procesowe przesłanki uznania prawa zabezpieczenia społecznego za odrębną gałąź prawa, [w:] *Patulski A., Walczak K.* (red.), *Jedność w różnorodności. Studia z zakresu prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i polityki społecznej. Księga Pamiątkowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Muszalskiemu*, Warszawa 2009
- Banaszak B.*, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009
- Banaszak B.*, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 1999
- Banaszak B., Preisner A.* (red.), *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, Warszawa 2002
- Banaszkiewicz B.*, *Konstytucyjne prawo własności*, [w:] *Wyrzykowski M.* (red.), *Konstytucyjne podstawy systemu prawa*, Warszawa 2001
- Baran K. W.*, *Funkcja ochronna zbiorowego prawa pracy*, SPPiPS 2009
- Baran K. W.*, *Komentarz do art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników*, [w:] *Baran K. W.*, *Zbiorowe prawo pracy. Komentarz*, Oficyna 2007
- Baran K. W.*, *Niezależność i samorządność organizacji zrzeszających pracowników oraz pracodawców*, SPPiPS 1999/2000
- Baran K. W.*, *O funkcjach zbiorowego prawa pracy uwag kilka*, [w:] *Matej-Tyrowicz M., Nawacki L., Wagner B.* (red.), *Prawo pracy a wyzwania XXI wieku. Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Zielińskiego*, Warszawa 2002
- Baran K. W.*, *Ogólna charakterystyka ustawodawstwa antykryzysowego na tle funkcji prawa pracy*, PiZS 2009, z. 9
- Baran K. W.*, *Organizatorska funkcja zbiorowego prawa pracy de lege lata i de lege ferenda*, [w:] *Patulski A., Walczak K.* (red.), *Jedność w różnorodności. Studia z zakresu prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i polityki społecznej. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Wojciechowi Muszalskiemu*, Warszawa 2009
- Baran K. W.*, *Prawo pracy*, Warszawa 2009
- Baran K. W.*, *Rokowania zbiorowe w systemie ustawodawstwa polskiego*, [w:] *Ćwiertniak B.* (red.), *Prawo pracy. Zabezpieczenie społeczne (z aktualnych zagadnień)*, Opole 2001
- Baran K. W.*, *Z problematyki źródeł prawa pracy*, SPPiPS 2010
- Baran K. W.* (red.), *Zarys systemu prawa pracy, t. I. Część ogólna prawa pracy*, Warszawa 2010

- Bielska-Brodziak A., Bogucka I.*, Solidarność jako termin prawny i jego funkcjonowanie w praktyce orzeczniczej, [w:] *Łabno A.* (red.), *Idea solidaryzmu we współczesnej filozofii prawa i polityki*, Warszawa 2012
- Biernat S.*, Problemy prawne sprawiedliwego rozdziału dóbr przez państwo, Kraków 1985
- Bińczycka-Majewska T.*, Zasiłek chorobowy i ochrona trwałości stosunku pracy w razie choroby w dobie ograniczania wydatków publicznych, *PiZS* 2005, z. 2
- Blanpain R.*, Flexicurity in a global economy, [w:] *Davulis T., Petrylaite D.*, *Labour Market of 21st Century. Looking for flexibility and security*, Wilno 2011
- Borek-Buchajczuk R.*, Nowe regulacje dotyczące wykonywania pracy przez dzieci, *PiZS* 2004, z. 6
- Borucka-Arczowa M.*, Społeczne poglądy na funkcje prawa, Wrocław 1982
- Boruta I.*, Godność człowieka – kategorią prawa pracy, *PiZS* 2001, z. 8
- Brillat R.*, Labour rights as human rights, [w:] *Świątkowski A.*, *Ochrona praw człowieka w świetle przepisów prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Referaty i wystąpienia zgłoszone na XVII Zjazd Katedr/Zakładów Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego*, Kraków 2009
- Budka B.*, Uprawnienia pracownika w razie naruszenia przez pracodawcę obowiązku ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych – artykuł dyskusyjny, *PiZS* 2008, z. 8
- Chmielek-Lubińska E.*, Szczegółne właściwości źródeł prawa pracy, *SPPiPS* 1999/2000
- Chmielnicki P.*, Stosunek pracy pracownika samorządowego a jego funkcja publiczna, [w:] *Stec M.*, *Stosunki pracy pracowników samorządowych*, Warszawa 2008
- Chobot A.*, Nowe formy zatrudnienia. Kierunki rozwoju i nowelizacji, Warszawa 1997
- Chobot A.*, Obowiązki pracownicze oraz środki prawne zabezpieczające ich wykonanie, [w:] *Jaśkiewicz W.* (red.), *Studia nad kodeksem pracy*, Poznań 1975
- Cholewa-Klimek M.*, Zasady ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych i praktyczne aspekty jej realizacji w przepisach prawa pracy, [w:] *Wagner B., Hofmańska E.* (red.), *Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały*, Kraków 2010
- Ćiapała J.*, Konstytucyjna wolność działalności gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej, Szczecin 2009
- Cudowski B.*, *Dodatkowe zatrudnienie*, Warszawa 2007
- Cudowski B.*, *Dodatkowe zatrudnienie pracowników samorządowych i radnych*, [w:] *Ćwiertniak B.*, *Prawo pracy i zabezpieczenie społeczne (z aktualnych zagadnień)*, Opole 2001
- Cudowski B.*, *Przedmiot i strony zakładowego sporu zbiorowego pracy*, [w:] *Hajn Z.* (red.), *Związkowe przedstawicielstwo pracowników w zakładzie pracy*, Warszawa 2012

- Cudowski B.*, Reprezentacja praw i interesów pracowniczych w sporach zbiorowych, [w:] *Goździewicz G.* (red.), Reprezentacja praw i interesów pracowniczych, Toruń 2001
- Cudowski B.*, Reprezentacja zatrudnionych w sporach zbiorowych pracy de lege lata i de lege ferenda, [w:] *Wypych-Żywicka A., Tomaszewska M., Stelina J.* (red.), Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku, Gdańsk 2010
- Czarnota A.*, Prawo a współczesne problemy solidaryzmu społecznego, [w:] *Łabno A.* (red.), Idea solidaryzmu we współczesnej filozofii prawa i polityki, Warszawa 2012
- Czechowski M.*, Młodzież jako podmiot rynku pracy, [w:] *Skąpski M.* (red.), Problemy zatrudnienia we współczesnym ustroju pracy – Księga jubileuszowa na 55-lecie pracy naukowej i dydaktycznej Profesora Włodzimierza Piotrowskiego, Poznań 2009
- Czerniak-Swędziół J.*, Pracowniczy obowiązek dbałości, SPPiPS 2005
- Ćwiertniak B.*, Kryteria kodyfikacyjne a wyodrębnianie prawa pracy jako gałęzi w polskim systemie prawa, SPPiPS 2006
- Ćwiertniak B.*, Kryteria wyodrębniania prawa pracy jako gałęzi systemu prawa polskiego, SPPiPS 2007
- Ćwiertniak B.*, Uwagi o funkcjach prawa pracy (w związku z postulatami wyodrębnienia „proaktywnej” funkcji prawa pracy, [w:] *Wagner B., Hofmańska E.* (red.), Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały, Kraków 2010
- Domańska A.*, Koncepcja sprawiedliwości społecznej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, [w:] *Domańska A.* (red.), Zasady sprawiedliwości społecznej we współczesnym polskim prawie konstytucyjnym, Łódź 2001
- Domańska A.*, Konstytucyjne podstawy ustroju gospodarczego Polski, Warszawa 2001
- Dörre-Nowak D.*, Naruszenie czci i godności pracownika w związku z nałożeniem kary porządkowej, SPPiPS 2003–2004
- Dörre-Nowak D.*, Przestrzeganie zasad współżycia społecznego jako podstawowy obowiązek stron stosunku pracy – wybrane zagadnienia, [w:] *Sobczyk A.* (red.), Stosunki zatrudnienia w dwudziestoleciu społecznej gospodarki rynkowej. Księga pamiątkowa z okazji jubileuszu 40-lecia pracy naukowej Profesor Barbary Wagner, Warszawa 2010
- Dral A.*, Powszechna ochrona trwałości stosunku pracy. Tendencje zmian, Warszawa 2009
- Dubowik A.*, Mianowanie jako instytucja prawa pracy – podstawowe problemy, [w:] *Ćwiertniak B.* (red.), Prawo pracy, ubezpieczenia społeczne, polityka społeczna. Wybrane zagadnienia, Opole 1998
- Dybowski T.*, Własność w przepisach konstytucyjnych wedle stanu obowiązującego w 1996 roku, [w:] *Trzcíński J., Jankiewicz A.* (red.), Konstytucja i gwarancje jej przestrzegania, Warszawa 1996
- Evju S.*, Principles of Public Law in Labour Law, SPPiPS 2009
- Fahlbeck R.*, Work versus capital – an exercise in inverted thinking, SPPiPS 2009

- Florek L.*, Indywidualne a zbiorowe prawo pracy – związki i podziały, [w:] *Florek L.* (red.), Indywidualne a zbiorowe prawo pracy, Warszawa 2000
- Florek L.* (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2011
- Florek L.*, Konstytucyjne gwarancje uprawnień pracowniczych, PiP 1997
- Florek L.*, Konstytucyjne podstawy zbiorowego prawa pracy, [w:] *Goździewicz G.* (red.), Aktualne problemy zbiorowego prawa pracy w Polsce i w Niemczech, Toruń 2012
- Florek L.*, Kształtowanie stosunku pracy przez ustawę i umowę, PiZS 2010, z. 2
- Florek L.*, Ochrona praw i interesów pracownika, Warszawa 1990
- Florek L.*, Pojęcie i zakres wolności związkowej, [w:] *Wypych-Żywicka A., Tomaszewska M., Stelina J.* (red.), Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku, Gdańsk 2010
- Florek L.*, Prawo pracy, Warszawa 2010
- Florek L.*, Prawo pracy, Warszawa 2011
- Florek L.*, Rola umów międzynarodowych w zbiorowym prawie pracy, [w:] *Goździewicz G.* (red.), Zbiorowe prawo pracy w społecznej gospodarce rynkowej, Toruń 2000
- Florek L.*, Swoboda umów w prawie pracy, [w:] *Seweryński M., Stelina J.*, Wolność i sprawiedliwość w zatrudnieniu. Księga pamiątkowa poświęcona Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Profesorowi Lechowi Kaczyńskiemu, Gdańsk 2012
- Florek L.*, Ustalanie wynagrodzenia za pracę w gospodarce rynkowej, [w:] *Sa-netra W.* (red.), Wynagrodzenie za pracę w warunkach społecznej gospodarki rynkowej i demokracji, Warszawa 2009
- Florek L.*, Ustawa i umowa w prawie pracy, Warszawa 2010
- Florek L.*, Zgodność przepisów prawa pracy z Konstytucją, PiZS 1997, z. 11
- Frąckowiak J.*, Jednostka organizacyjna jako podmiot stosunku pracy, [w:] *Ku-bot Z., Kuczyński T.* (red.), Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza, Warszawa 2011
- Garlicki L.*, Artykuł 20, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. IV, Warszawa 2005
- Garlicki L.*, Artykuł 22, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. IV, Warszawa 2005
- Garlicki L.*, Artykuł 24, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. V, Warszawa 2007
- Garlicki L.*, Artykuł 30, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003
- Garlicki L.*, Artykuł 31, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003
- Garlicki L.*, Artykuł 64, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003
- Garlicki L.*, Artykuł 65, [w:] *Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003

- Garlicki L.*, Artykuł 66, [w:] *Garlicki L.*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003
- Garlicki L.*, Polskie prawo konstytucyjne, Warszawa 1997
- Gersdorf M.*, Próba umiejscowienia nowych porozumień o zawieszeniu postanowień umów o pracę w polskim porządku prawnym, *PiZS* 2003, z. 1
- Gersdorf M.*, Umowa o pracę. Umowa o dzieło. Umowa zlecenia, Warszawa 1993
- Gersdorf M., Rączka K.*, Prawo pracy w pytaniach i odpowiedziach, Warszawa 2009
- Gładoch M.*, Ograniczenia prawne w realizacji konstytucyjnej zasady dialogu społecznego, [w:] *Seweryński M., Stelina J.* (red.), Wolność i sprawiedliwość w zatrudnieniu. Księga pamiątkowa poświęcona Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Profesorowi Lechowi Kaczyńskiemu, Gdańsk 2012
- Gładoch M.*, Uczestnictwo pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwem w Polsce. Problemy teorii i praktyki na tle prawa wspólnotowego, Toruń 2008
- Goździewicz G.*, Funkcje prawa pracy w nowym ustroju pracy w Polsce, [w:] *Ćwiertniak B.* (red.), Prawo pracy, ubezpieczenia społeczne, polityka społeczna. Wybrane zagadnienia, Opole 1998
- Goździewicz G.*, Problemy statusu prawnego młodocianych pracowników w Polsce, [w:] *Matey-Tyrowicz M., Nawacki L., Wagner B.* (red.), Prawo pracy a wyzwania XXI wieku. Księga jubileuszowa Profesora Tadeusza Zielińskiego, Warszawa 2002
- Goździewicz G.*, Przenikanie konstrukcji prawnych w indywidualnym i zbiorowym prawie pracy – wybrane zagadnienia, [w:] *Florek L.* (red.), Indywidualne a zbiorowe prawo pracy, Warszawa 2000
- Goździewicz G.*, Układy zbiorowe pracy. Regulamin wynagradzania. Regulamin pracy. Komentarze, Bydgoszcz 1996
- Goździewicz G.*, Wpływ działań zbiorowych na indywidualne stosunki pracy, [w:] *Lewandowski H.* (red.), Polskie prawo pracy w okresie transformacji w oświetleniu prawa wspólnotowego, Warszawa 1997
- Goździewicz G.* (red.), Zbiorowe prawo pracy w społecznej gospodarce rynkowej, Toruń 2000
- Góral Z.*, Dopuszczalność pracy dzieci w polskim prawie pracy w świetle prawa międzynarodowego i europejskiego, *MPP* 2005, Nr 6
- Góral Z.*, O zasadzie uprzywilejowania pracownika (wybrane uwagi), [w:] *Seweryński M., Stelina J.* (red.), Wolność i sprawiedliwość w zatrudnieniu. Księga pamiątkowa poświęcona Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Profesorowi Lechowi Kaczyńskiemu, Gdańsk 2012
- Góral Z.*, Odpowiedzialność porządkowa pracowników w świetle najnowsze go orzecznictwa sądowego, *PiZS* 2002, z. 11
- Góral Z.*, Podstawowe zasady indywidualnego prawa pracy, [w:] *Baran K. W.* (red.), Zarys systemu prawa pracy, t. I. Część ogólna prawa pracy, Warszawa 2010

- Góral Z., Swoistość stosunków pracy pracowników samorządowych, [w:] *Kubot Z.* (red.), *Szczególne formy zatrudnienia*, Wrocław 2000
- Góral Z., Zakres i cel odmiennej regulacji samorządowych stosunków pracy w relacji do kodeksu pracy, [w:] *Stec M.*, *Stosunki pracy pracowników samorządowych*, Warszawa 2008
- Góralski W., Koncepcja państwa społecznego w teorii i praktyce konstytucyjnej RFN, PZ 1976, z. 2
- Grzybowski S., *System prawa cywilnego*, t. 1, PWN, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1985
- Grzybowski S., *Skąpski J.*, *Wójcik S.*, *Zarys prawa cywilnego*, Warszawa 1988
- Hajn Z., Autonomia rokowań zbiorowych w świetle Konstytucji, [w:] *Szur-gacz H.* (red.), *Konstytucyjne problemy prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Materiały Zjazdu Katedr Prawa Pracy we Wrocławiu*, Wrocław 2005
- Hajn Z., Pojęcie pracodawcy po nowelizacji kodeksu pracy - część I, PiZS 1997, z. 5
- Hajn Z., Pojęcie pracodawcy po nowelizacji kodeksu pracy - część II, PiZS 1997, z. 6
- Hajn Z., Pojęcie zakładu pracy jako podmiotu zatrudniającego, Warszawa 1988
- Hajn Z., Prawo zrzeszania się w związkach zawodowych - prawo pracowników czy prawo ludzi pracy? [w:] *Wypych-Żywicka A.*, *Tomaszewska M.*, *Stelina J.* (red.), *Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku*, Gdańsk 2010
- Hajn Z., Regulacja pozycji prawnej pracownika i pracodawcy a funkcje prawa pracy, PiZS 2000, z. 10
- Hajn Z., Regulacja prawna zatrudniania agentów, [w:] *Kubot Z.* (red.), *Szczególne formy zatrudnienia*, Wrocław 2000
- Hajn Z., Rola organizacji pracodawców w tworzeniu prawa pracy, [w:] *Florek L.* (red.), *Źródła prawa pracy*, Warszawa 2000
- Hajn Z., Zatrudnienie (się) we własnym zakładzie pracy w świetle ustrojowych podstaw prawa pracy, [w:] *Florek L.*, *Pisarczyk Ł.* (red.), *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2011
- Hajn Z., Związkowa reprezentacja praw i interesów pracowniczych, [w:] *Goździewicz G.* (red.), *Reprezentacja praw i interesów pracowniczych*, Toruń 2001
- Hajn Z. (red.), *Związkowe przedstawicielstwo pracowników w zakładzie pracy*, Warszawa 2012
- Hespanha A. M., Korzenie idei solidarności we współczesnej teorii prawa, [w:] *Łabno A.* (red.), *Idea solidaryzmu we współczesnej filozofii prawa i polityki*, Warszawa 2012
- Iwulski J.*, *Sanetra W.*, *Komentarz do Kodeksu pracy*, Warszawa 2009
- Jackowiak C.*, *Zakładowe organy wymiaru sprawiedliwości w sporach ze stosunku pracy*, Poznań 1965
- Jackowiak U.* (red.), *Kodeks pracy z komentarzem*, Fun. Gosp. 2004
- Jackowiak U.*, *Uziak W.*, *Wypych-Żywicka A.*, *Prawo pracy*, Warszawa 2009